

JEZUS VOLGEN IS RECHTOP LOPEN

Gemeente van Christus,

Deze week herinnerde ik mij iets van eerder deze zomer. Op zaterdag 14 juni jl. keek ik gedurende de dag regelmatig even naar de live-uitzending van de EO-jongerendag – misschien zou ik wel een glimp opvangen van mijn dochters, die daar met vriendinnen naar toe waren. Bovendien was ik natuurlijk ook zelf nieuwsgierig wat er allemaal gebeurde. Zo kwam het dat ik getuige was van een studio-gesprek tussen twee EO-presentatoren en de bekende TMF-presentator Valerio. Valerio was namelijk bezig met de opnamen van zijn programma ‘*Valerio duikt onder*’, waarin hij een dag lang meetrekt met bepaalde groepen jongeren. Dit keer christenjongeren.

De EO-presentatoren waren zichtbaar vereerd, maar ook licht nerveus. Ze deden hun best om te laten zien dat christenen hip en modern en ontspannen zijn. En Valerio liet blijken dat hij dat waardeerde – hij moest zijn vooroordelen, dat christenjongeren suffe lui zijn, toch wat bijstellen. Even ontstond de hoop dat ze Valerio konden overtuigen, misschien wel bekeren...

Er ontstaat een gesprek over inhoud. Waar gaat het leven om? Valerio vraagt zich af wat nou precies de meerwaarde is van al dat gepraat over God en Jezus, want hij is ervan overtuigd dat hij ook goed leeft. Als hij van A naar B wil komen, moet hij zelf daarvoor de verantwoordelijkheid nemen, keuzes maken en het zelf doen. Bidden kan helpen om moed te vinden, maar uiteindelijk moet je het zelf doen, zegt hij. Er ontstaat verlegenheid bij de EO-mannen. Ja, dat vinden zij ook: goed leven, verantwoordelijkheid nemen en doen... daar kunnen zij niet tegen zijn. Ik zit op het puntje van mijn stoel – hoe gaat dit verder?

Dan zegt één van de presentatoren: ‘Maar weet je Valerio, wij zijn als christenen ervan overtuigd dat er ook na de dood leven is. Dáár ligt het verschil tussen jou en ons. Wij weten dat we ook een ziel hebben die gered moet worden’. Inderdaad, Valerio stemt in: dat is een groot verschil. Hij is niet bezig met het leven na de dood. Het gesprek gaat uit als een nachtkaars. Ook ik zak terug in mijn stoel. Wat een ontluisterend verloop van dit gesprek! *Is dat alles?* Kunnen

wij als christenen alleen het verschil met goedbedoelende anderen maken door te verwijzen naar het hiernamaals? Gaat het in de bijbel over de hemel? Is dat de belangrijkste reden om te geloven: zodat we naar de hemel gaan als we sterven?

U mag best weten, dit gesprek heeft de hele zomer door mijn hoofd gespeeld. En steeds weer kwam die vraag bij mij terug: gaat het in het evangelie over mijn ziel die gered moet worden, gaat het over wat er met mij gebeurt na de dood?

Veel voorchristelijke heidense godsdiensten zijn daar inderdaad mee bezig. Veel oude Griekse mythologie ging over de verhuizing van de ziel na de dood. Over het oordeel, over de plek van zaligheid en de plek van straf. Ook in het Germaanse heidendom (de *Edda*) gaat het over wat er met een mens gebeurt na zijn dood. Mensen zijn bezig met die vraag. Kortgeleden vroeg Poppe, mijn jongste zoon: 'houdt het dan zomaar op bij de dood?' Hij vond het moeilijk te begrijpen en het maakte hem bang. Het is een diepmenselijk verlangen om houvast te vinden over het graf heen. En dus zoeken we ook in de bijbel naar dat houvast. Heel begrijpelijk en heel menselijk.

Toch is het maar de vraag of het daar in de bijbel over gaat. Veel theologen zijn het er over eens dat de hemel als bestemming voor gelovige zielen in heel het Oude Testament niet voor komt. Wel de hemel als woonplaats van God, maar niet als bestemming van gelovigen. Alleen het 'dodenrijk' wordt genoemd, als plaats van vergetelheid, als de trieste eindbestemming van elk leven. Uitgewerkte ideeën over het hiernamaals ontwikkelen zich in het Jodendom pas in de tijd als de meeste OT boeken al geschreven zijn. En dus is het ook pas in het NT dat we die ideeën uitgewerkt tegenkomen. Maar juist dan zie je dat Jezus vrijwel altijd de beelden over de hemel gebruikt om ze te *corrigeren*. Vrijwel altijd buigt hij die beelden terug naar het *hier-en-nu*.

Neem nou de lezingen van vandaag. Inderdaad, het lijkt ook hier over de hemel te gaan – Petrus immers krijgt de sleutels van het hemelrijk... Maar is dat wel zo? Lezen we dan wel goed? Met al deze vragen in ons hoofd, met de vraag van Valerio in ons hoofd, nodig ik u uit nauwkeurig mee te lezen.

*

Jezus vraagt wat de mensen van hem denken. De antwoorden zijn divers, maar geven blijk van grote eerbied voor Jezus: '*Johannes de Doper, Elia, Jeremia, een van de profeten*'. Dan vraagt Jezus hetzelfde aan zijn leerlingen. En Petrus doet een stoere belijdenis: '*U bent de Messias, de zoon van de Levende God*'.

Dat is nogal wat! Vooral als je bedenkt *waar* hij dat zegt: in Ceasarea Filippi. Een stad die helemaal was herbouwd ter ere van de Romeinse keizer – er stond zelfs een tempel waarin de keizer geëerd werd als 'heer', als 'godenzoon', als 'God'. In het verleden had deze stad Paneas geheten. Toen werd er de god 'Pan' vereerd. En nog vroeger was het een belangrijke plek in de Baälcultus geweest.

Een oeroud spiritueel centrum, dat nu helemaal onder de invloed van Rome stond. Hier speelde al eeuwen de vraag: ‘wie is de ware God?’

Wie daar zegt: ‘*U bent de Messias, de zoon van de Levende God*’, die zegt nogal wat. Niet Baäl, niet Pan en ook niet de Romeinse keizer is God en heer – *Jesus* is dat!’ Een uitspraak die niet alleen religieus van aard is, maar onder de toenmalige omstandigheden ook zeer politiek! Een gevaarlijke, explosieve uitspraak! Geen wonder dat Jezus vanaf dat moment gaat spreken over zijn aanstaande lijden en sterven. Een rabbi met leerlingen die zulke dingen zeggen is gevaarlijk. Gevaarlijk voor de zittende macht en de godsdienstige instituten. Dit *moet* wel uitlopen op lijden en dood.

Jezus zegt tegen Petrus: ‘Jij, Simon zoon van Jona, jij bent een kei, een rotsman, jij bent *Petrus*. En op deze rots – op mensen als jij, die zulke dingen van mij belijden – kan ik mijn kerk bouwen’. En dan komen die bekende woorden over de ‘sleutels van het Koninkrijk der hemelen’. Het is deze tekst die Petrus en zijn directe opvolgers (de Paus) tot sleutelfiguur van de kerk heeft gemaakt. Het is ook de tekst die ons al die grapjes heeft opgeleverd over Petrus als poortwachter bij de hemel – hij zou mogen bepalen wie er in mag en wie niet. Ik denk dat het allemaal op misverstand berust. Laten we goed lezen!

*

De sleutels van het ‘Koninkrijk der hemelen’ – is dat de *hemel*? Elders spreekt Jezus veel over het ‘Koninkrijk *van God*’ en dan gaat het niet over de hemel, maar om Gods heerschappij op aarde door mensen die leven naar zijn bedoelingen. Dát is het Koninkrijk: Gods heerschappij op aarde. ‘*Zoek eerst het Koninkrijk*’ – weet u nog? Als Mattheus het hier heeft over het ‘Koninkrijk van de hemel’, bedoelt hij precies hetzelfde. Als gelovige jood vermijdt hij het uitspreken van de naam van God. Een gelovige jood had het over ‘De Naam’ of ‘De Heer’ of zoals hier over ‘de Hemel’, niet over God. ‘Koninkrijk van de Hemel’ is *dus* een Joodse manier om ‘Koninkrijk van God’ te zeggen. En daar heeft Petrus met zijn belijdenis de sleutels van in handen: het Koninkrijk van God is herkennen dat Jezus Gods bedoelingen leeft.

Dan zegt Jezus: ‘*Wat jij zult binden op de aarde, zal gebonden zijn in de hemel en wat je losmaakt op aarde, zal losgemaakt zijn in de hemel*’. Met andere woorden: wat jij hier op aarde doet, Petrus, *dat* is bepalend voor hoe het is bij God – niet andersom! ‘De hemel’ is hier ook niets anders dan de vervanging van de naam van God. Het is dus net zo’n uitspraak als in Johannes 20: ‘*Wie jullie*

de zonden vergeven, die zijn ze vergeven'. De leerlingen van Jezus krijgen hier de volle verantwoordelijkheid voor het Koninkrijk van God. Wie zich in woord en wandel verbindt aan Jezus, als Heer van het leven, aan hem en aan haar wordt de verantwoordelijkheid voor het Koninkrijk van God gegeven.

Maar Petrus en de andere leerlingen zijn nog in opleiding. Jezus' weg is nog niet voltooid. Nu ze zich beetje bij beetje bewust worden van hun verantwoordelijkheid voor het Koninkrijk laat Jezus hen zien waar dat toe leiden kan. We zagen het al: de uitspraak van Petrus in Ceasarea Filippi was politiek en religieus levensgevaarlijk. Dat kan niet zonder gevolgen blijven. *'Vanaf die tijd begon Jezus zijn leerlingen duidelijk te maken dat hij naar Jeruzalem moest gaan en veel zou moeten lijden...'* Dat is niet een moeten van God, dat is een moeten dat voortkomt uit de situatie. Het wordt onvermijdelijk dat dit uitloopt op lijden en dood. Het is het moeten van $1+1=2$.

Dat slaat in als een bom. Petrus en de andere leerlingen zagen een hele andere toekomst voor zich – zeker geen lijden en geen dood. Dat Jezus erbij vertelt dat de dood niet het einde is van het Koninkrijk, dat er 'ten derde dage' nieuw leven zal zijn, dat horen ze niet eens meer. Maar Petrus doet nu wel precies wat hij net geleerd heeft! Jezus had hem immers geleerd dat wat *hij* doet en wat *hij* zegt, bepalend is voor het Koninkrijk. Petrus neemt verantwoordelijkheid: 'Nee Heer, dat zal niet gebeuren!' U heeft gezegd dat wij de sleutels van het Koninkrijk in handen hebben – wel: dood en lijden komen er *niet* in! Geef hem eens ongelijk!

Maar dan zegt Jezus: 'Ga weg, weg van *achter-mij-aan*, Petrus, je bent nu een satan, een tegenstander – je denkt aan wat mensen willen, niet aan wat God wil'. De felheid van Jezus verraadt dat dit cruciaal is: als zijn volgelingen, als de sleuteldragers van het Koninkrijk van God niet bereid zijn de consequenties te dragen van de weg van Jezus, dan zal het Koninkrijk van God er niet komen. Jezus stuurt Petrus niet achter zich, maar stuurt hem daar juist vandaan: *niet langer achter mij*. De enige manier waarop je werkelijk 'achter mij' kunt komen is door 'jezelf te verloochenen, je kruis op je te nemen en zó Jezus volgen'.

*

Nu moeten we goed begrijpen wat Jezus zegt. Het kruis – dat is een Romeins marteltuig. Het is de meest vernederende manier van langzaam en pijnlijk sterven. Naakt, de armen gespreid in totale kwetsbaarheid, niets om je achter te verbergen! – en *zo* sterven. En om de schande compleet te maken lieten de Romeinen hun veroordeelden ook nog eens zelf dat marteltuig dragen. Een

diepere vernedering was niet mogelijk: je eigen strop knopen, zelf de elektroden aanbrenge die je zullen doden, zelf je kruis moeten dragen... Diepe, diepe vernedering.

Jezus zegt, Mij volgen is: 'Ervoor *kiezen* je kruis te dragen!' Nota bene: niet weglopen voor de consequenties van je leven, je keuzen, je belijdenis. Maar in tegendeel: je kruis opnemen, je eigen vernedering omarmen. Het is bijna niet te vatten – wie vernedert dan wie? Maar Jezus zou het zelf laten zien – letterlijk! Het kruis staat in dit verhaal dus voor alles wat wij als mensen zouden willen vermijden. Wij verzekeren ons immers tot de tanden, tegen ongeluk, tegen schade, tegen schande. Wij vechten tegen de eindigheid en sterfelijkheid. Voor Petrus' reactie – 'dat zal niet gebeuren!' – hebben wij verzekeringspolis.

Maar dan zal het Koninkrijk er niet komen, zegt Jezus. Als *wij* weggijken, als *wij* ons verstoppen, als we op de vlucht slaan – dan zal het Koninkrijk er niet komen. Ja, dat gaat over onze angst en onze schaamte. Onze schaamte voor onvolmaaktheid en falen. Over onze onvrede met ons lichaam, onze onrust en verlamming door angst. Het gaat over de dingen die niet lukten in ons leven, over de onvoldoendes die we haalden. We verstoppen het voor onszelf en voor elkaar. Het zijn de consequenties van ons leven, maar we willen ze niet zien. Geen kruis, geen vernedering, geen eindigheid, geen pijn...

Maar het is er wel! Het kruis *zal* komen. Het falen is er. De schaamte is er. De martelende pijn in ons lichaam. De onrust, de angst. De schande, de boosheid. Maar het is er diep weggestopt, onder het tapijt, uit het zicht van alles en iedereen. Diep in de donkere krochten van ons onderbewuste opgeslagen. Ons leven, onze kerk ziet er keurig uit. *Is het dan vreemd dat het Koninkrijk er niet komt?* Als we ons niet laten raken? Als we ons niet durven laten zien? Is het dan vreemd dat het leven grimmig wordt? Als we vluchten voor onszelf en voor elkaar? O ja, we winnen aan uiterlijke onschendbaarheid, maar onze ziel kwijnt weg. Jezus zegt: *'Wie zijn ziel zo wil redden, die zal haar verliezen, maar wie zijn ziel wil verliezen om mij, om mijn Koninkrijk, die zal haar weer vinden'*.

'Wie achter mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen en zijn kruis op zich nemen – en zó Mij volgen!' Dan betekent dat woordje *verloochenen* dus niet 'gebogen lopen', niet 'kruiperig leven', maar juist je rug rechten, ondanks alles. De schaamte en schande onder ogen komen. Je eigen levenseinde onder ogen komen zonder meteen over de hemel te praten. De dood *is* gruwelijk! Schaamte *is* vreselijk. Moffel het niet weg. Ontken het niet. Maar zie het onder ogen!

Zo stuurt Jezus ons het leven in. Als mensen die – inderdaad, net als Valerio en net als Petrus – verantwoordelijkheid nemen. Maar ook als mensen die recht blijven lopen als het leven zich van haar grimmige kant toont, als ons lot anders is dan we willen. *Dan* komt het er op aan hoe we leven, wat we doen. Dan zal blijken of we de sleutels van het Koninkrijk kunnen vinden.

Jezus besluit met de woorden: *‘Wanneer de Mensenzoon komt [...], dan zal hij ieder belonen naar zijn daden’*. Nee, het gaat niet om hoe we er uit zien, het gaat niet om onze onschendbare buitenkant. Het gaat ook niet om onze goede bedoelingen of nobele intenties. Het gaat om wat we *doen*. Ons handelen, ons doen en ons laten. Wat we doen, als we oog in oog staan met het kruis van schande, het kruis van noodlot, het kruis van de dood. Niet wat we voelen, niet wat we denken, niet wat we geloven geeft de doorslag. Wat we *doen* geeft de doorslag. Maar dat betekent - Goddank! – ook dat het niet gaat om wat we bereiken. De goden van de Olympus belonen alleen met goud en laurier wie het beste eindresultaat boekt, maar Jezus kijkt naar wat we doen – ongeacht of we slagen of niet.

Petrus had het er knap moeilijk mee – *‘God verhoedde dat’*. Het is geen schande dat wij het er ook moeilijk mee hebben. Maar de oproep van Jezus aan Petrus, de oproep van Jezus aan Valerio, de oproep van Jezus aan u en mij is dezelfde: recht je rug, kijk het leven met al haar schande en schade recht in de ogen en doe het goede! Het is de weg van het Koninkrijk. Het is de weg die vrucht draagt, het is de weg die leven, ruimte en vreugde schept – hier en, wie weet, ook over het graf heen!

Amen.